

nasal, facilitada per la influència dels innombrables mots catalans en *-ent*.

B) Admetre que la terminació de *tinen(t)* s'hagués format amb una sufixació diferent, en *-N*, independent, o deguda a una contaminació; en particular no fóra gaire imaginatiu suposar que en el parer de la gent marinera s'hagués produït un encreuament de *τέναγος* amb el gr. *λίμνη*, de sentits ben relacionats: «bras de mer», «eau stagnante après le retrait d'un fleuve», «marais»; també *λίμνη*, *-ενος* 'port', podria ajudar-hi, de l'encreuament de *tenag-os* amb *lim-ne* resultaria *TENAGNE > *tenein* per un procés fonètic com l'indicat. Mentre que *tenasso* vindria d'una simple derivació TENAG-TIA sense encreuaments.

Tant per a una via com per a l'altra, convé tenir en compte que essent propi el mot *tinent* de les zones més enllà del Llobregat no fóra estrany que alguna intervenció de la pronúncia àrabo-morisca apartés un poc l'evolució del carril fonètic més corrent.⁴

Els mèrits i demèrits de les dues vies estan bastant equilibrats. Menys escrúpol fonètic en (B) que en (A). Però (A) és molt clar i planer morfològicament, i sense encreuaments merament suposats. Amb (A) la formació de TENAGTIA s'explica conjuntament amb la de TENAGTIS mera qüestió desinencial: una amplificació com la del ll. tardà *neptia* (> fr. *nièce* etc.) en lloc del clàss. *meptis*, o *instantis* → *instantia*, i no fóra del cas invocar el principi de l'economia d'hipòtesis?

En definitiva la via (A) sembla preferible. Pel que fa al conjunt trobo una etimologia ben establerta, ja que aqueix dualisme és un detall ben secundari, que no l'enterboleix.

Contra tot plegat no seria legítim l'escepticisme que pot inspirar una connexió de mots catalans amb aquell món no català: llunyà, si més no, en sentit cronològic. Els perills submarins i roquers de la navegació constituïren de sempre un lloc comú, reflectit amb eloqüència per la literatura dels grecs, els màxims navegants del Mediterrani, des de l'Àsia fins a Ibèria. Dels perills de la costa tràcia del Pontos se'n parla molt en tots els clàssics. Ja en el *Prometheus* d'Esquil (v. 726). Eurípides s'hi esplaia llargament en la *Ifigènia a Tauris*. Orestes i Pílades hi donen al Mar Negre el nom de Πόντος "Αξεινος 'la Mar Inhospitalària', nom que després fou canviat en Πόντος Ευξεινος 'Mar amiga dels hostes', eufemisme propiciatori, però ningú no hi cregué en aquesta bona i hospitalària acollida. Tot al llarg d'aquesta tragèdia es parla dels riscos de l'anada i vinguda dels dos temeraris amics, i fins al Quesonès de Tràcia; i de l'evasió d'ells, tots tres, amb Ifigènia. El rei perseguidor, Thoas, compta amb la necessitat que tindran de salvar-se, atracant, sigui com sigui, amb la nau desfeta; i Thoas no es retira fins que apareixen. Palhas Atena clama que ha apaivagat Poseidó per tal que ells puguin cuitar tranquils ben mar endins (vv. 421-437, i 1000 ss.).

Estrabó qualifica aqueixes costes de *ἔρημος ἀγιάλος αλιμενος* 'litoral desert, sense ports'. Arrianos ho pondera en el seu *Periplos* (21). En les *Inscriptiones*

Orae E. Ponti de Latyschev n'hi ha algunes relatives als perills de la que Eurípides (*Iph.*, v. 436) anomena 'la ribera blanca' (*Λευκή ἄκκη*), blanca per les tenasses que transparenta de cap a cap. Una inscripció n'hi ha en el vol IV, 63. Una altra és la d'un navegant que dona gràcies i sacrifica a Poseidó, en haver estat «*Λευκῆς μεδέων*», o sigui maldant encaparrat per la *Λευκή*, la qual acabava a les Boques de l'*Ἴστρος* (Danubi), que és on s'ha trobat la inscripció.

Els perills dels *τέναγη* eren, doncs, una veritable obsessió dels navegants grecs, antecessors de tots, en les costes del Mare Nostrum, d'un cap a l'altre. Ja és, doncs, d'esperar que els navegants tirrenis de l'Antiguitat ens hagin deixat la doble herència de *TENAGTI-> *tinent* i *TENAGTIA > *tenassa*. Creguem o no en la meua hipòtesi de la Illa *Ogygia* = *Formentera*, i Odysseus sospirant per alguna nau llunyana, enfilat en un dels PROMONTORIA de l'illa d'*Ogygia* (que ha donat el nom *Formentera*); el fet indubtable és que els focceus de *Μασσαλλα* solcaven constantment per damunt dels *tinents* de les nostres costes, des de molt abans del Periple de 700 a.J.C. Ells ens deixaren el terme marí *faralló* arrelat des de Salses a Andalusia < *φαλαριῶν* 'el blanquejant d'escuma' (*DECat* III, 883-4), escull que aflora fora d'aigua; i ens deixaren els *Estells* de Cabrera (vol. I, 137) l'ètimon *στήλας* aquelles que els tracis de Xenofont posaven en llurs *τέναγη*.

Acabem amb punts ben incerts, que deixo per a futur i sever escrutini: *Son Tenasso*, petita possessió i pujol de S. T., en el te. de Sineu (XL, 6.17; Masc. 19 18), que potser prengui nom de les *tenasses* que s'hi deuen transparentar a sota, a la vista del pujol. Llavors potser hi afegiríem un «Barranc de *Tanàssio*» (XXXII, 76.17), a Ròtova (Horta de Gandia), per més que l'únic que hem trobat en aquelles costes és *tinent* i no *tenassa*; qui sap si aquest no fou sempre estrany a les costes del Continent: en els afores de Tortosa no sé si gaire lluny, Vergés Paulí posa *La Tenassa* (*Espurnes de la Llar* v, 19); cf. «*Tenazas*» que Tusquets (*Mem. Assoc. Cat. Exc. Cient* VII, 92), descriu com un fortí avançat al Sud de Tortosa.

¹ Era fantàstic pensar en un mot àr. *tannin* 'serpent' per explicar el cat. *tinent*. Vaguíssima semàntica relacionar amb *tenassa* cap deriv. del ll. *tenax*, *-acis*, com TENACIA, que si de cas havia de donar la idea i ètimon del cast. *tenazas* 'tenalles'. — ² Curiós que, en canvi, no sembla ser gaire o gens conegut a les costes de Llevant de Bna., ni a la de Castelló a València. Allà, en tal sentit, només hem recollit «un *enganxador*» (cap a Pineda); «*αγαρχάδο*» (Casac.), cap a Torreblanca o Vinaròs. Mots d'aspecte secundari, que és versemblant resultin de la substitució del mot que ens interessa, amb més o menys antiguitat. O bé és perquè *tinent* és mot i noció peculiar dels navegants (o pescadors) d'altura, i d'aquests no en trobarem en aquells sectors, on la pesca d'alta mar avui no es practica gaire, acaparada pels grans quillats dels «canareus» (els homes de La Ràpita, L'Ametlla), i els de l'extrem Migjorn. — ³ Explica Aristòtil, que és on s'hi fan